

Kutsehariduse rahastamine ja arengusuunad

Ülevaade Riigikogu kultuurikomisjonile
august 2026

Sisukord

1. Kutsehariduse roll tänases haridussüsteemis	2
2. Kutsehariduse arengusuundadega seotud reformid	2
3. Kutsehariduse rahastamise õiguslikud alused.....	3
4. Rahastamismudeli arenduse ülevaade.....	4
<i>4.1. Rahastamismudeli muutmine seoses kutsehariduse reformiga.....</i>	<i>4</i>
<i>4.2. Probleemid, mida täna kehtiva rahastamismudeli koostamisega lahendati.....</i>	<i>5</i>
5. Kehtiva rahastamismudeli ülevaade	7
<i>5.1. Kutsehariduse eelarve komponendid ja nende eelarvestamise põhimõtted.....</i>	<i>9</i>
<i>5.2. Kutsehariduse eelarve maht.....</i>	<i>11</i>
6. Rahastamismudeli edasine arendusvajadus	12
<i>6.1. Tänapäevaks esile kerkinud väljakutsed ja kaalumist vajavad mõtted ministeeriumi vaates..</i>	<i>12</i>
<i>6.2. Lisaraha vajadus riigieelarvest 2027-2030</i>	<i>13</i>

1. Kutsehariduse roll tänases haridussüsteemis

Kutseharidus on täna üks keskseid põhihariduse järgseid õpiteid, mille eesmärk on anda õppijale nii erialased oskused, üldpädevused kui ka valmisolek elukestvaks õppeks ja tööturu muutustega kohanemiseks. Kutsehariduse kaudu on võimalik omandada samaaegselt keskharidus ja kutse, jätkata õpinguid kõrgkoolis, õppida töökohapõhiselt õpipoisiõppes või omandada uus kvalifikatsioon pärast keskhariduse lõpetamist. Seega ei tähenda kutsehariduse valik enam kitsast spetsialiseerumist, vaid pakub paindlikku ja mitmekesist õpiteed laiemas valdkonnas, mis ühendab praktilise õppe, üldharidusliku arengu ning head võimalused edasiseks õppimiseks.

2. Kutsehariduse arengusuundadega seotud reformid

Täna on rakendumas kaks fundamentaalset reformi, mis mõjutavad kutsehariduse staatust ja korraldust. **Õppimiskohustusega** seoses on kasvanud kutseõppeasutuste roll põhikoolijärgse õppe pakkumisel. **Kutsehariduse reformi** tulemusena muutub kutsekeskharidus ehk rakenduslik keskharidus gümnaasiumihariduse kõrval konkurentsivõimeliseks edasiõppimise valikuks. Kehtiv rahastamismudel on välja töötatud õppimiskohustuse reformist tulenevate riigi kohustuste kontekstis. Eesmärgiks on, et aastal 2035 valiks rakendusliku keskhariduse vähemalt 40% põhikoolilõpetajatest.

Õpikohustuse reformiga on kutseharidusest saanud oluline osa keskhariduse omandamise süsteemist. Kutseõpe ei ole enam sihitud üksnes tugeva erialahuvi või kiire tööturule sisenemise sooviga noortele, vaid peab pakkuma sobivat õpiteed ka neile, kelle jaoks traditsiooniline akadeemiline gümnaasium ei ole parim valik. Seetõttu on kutsehariduses kasvanud üldharidusainete, õppijate individuaalse toetamise, karjäärikujundamise ja paindlike õpiteede tähtsus. Kutsekoolist saab reformide rakendamisega koht, kus omandatakse samaaegselt nii keskharidus, kutse kui ka valmidus jätkata õpinguid kõrgkoolis või liikuda edukalt tööturule.

Eestis jätkab pärast põhikooli kutsehariduses vähem kui kolmandik noortest. Samal ajal vajab tööturg hea ettevalmistusega oskustööjõudu ning haridussüsteem peab pakkuma noortele senisest paindlikumaid ja atraktiivsemaid õppimisvõimalusi. Reformide eesmärk on tugevdada kutsehariduse kvaliteeti, sidusust üldharidusega ja vastavust tööturu vajadustele, et kutseharidus oleks noorte jaoks võrdväärne ning teadlikult eelistatav haridusvalik, mis avab nii

tee tööturule kui ka edasistele õpingutele.

Õpikohustuse pikenemine ja kutsehariduse reform muudab oluliselt ka kutseõppe rahastamise loogikat. Kui seni oli kutsehariduse keskmes eelkõige eriala omandamine, siis järjest suuremat rolli hakkab mängima keskhariduse omandamise ülesanne. See tähendab, et kutseõppe õppekavades suureneb üldharidusõpingute osakaal ning kutsekoolid peavad senisest enam pakkuma aineõpet, õpiteede nõustamist ja õppijate individuaalset tuge. Samal ajal liigub õppekorraldus kitsalt erialapõhistelt õppekavadelt laiematele valdkonnapõhistele õpiteedele, mis võimaldab õppijal teha valikuid, kujundada oma õpinguid paindlikumalt ning spetsialiseeruda õpingute käigus. Sellega kaasneb õppijate suurem liikumine erinevate moodulite, valdkondade ja õppevormide vahel ning kasvab vajadus personaalse õpitee kavandamise ja toetamise järele. Üldharidusliku komponendi suurenemine, valdkonnapõhine õppekorraldus ja paindlikud õpiteed on peamised tegurid, mis mõjutavad rahastusmudelit. Seetõttu tuleb rahastamist üha vähem käsitada üksnes eriala õpetamise kuluna ning üha enam investeringuna õppija terviklikku arengusse, haridustee jätkamise võimalustesse ja tööturul toimetuleku valmidusse.

3. Kutsehariduse rahastamise õiguslikud alused

Kutseõppeasutuste seaduse (edaspidi KutÕS) kohaselt eraldatakse riigieelarvest koolile sätestatud kohustuste ja ülesannete täitmiseks tegevustoetust ja sihtotstarbelist toetust, mis jaotatakse koolidele valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga. KutÕS § 47 lõige 9 kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega kooli kohustuste ja ülesannete täitmiseks eraldatava **tegevustoetuse** põhimõtted, rakendamise tingimused ja korra ning kohaldamise munitsipaal- ja erakoolile. Haridus- ja Teadusministri määrus „Kutseõppeasutusele antava tegevustoetuse põhimõtted, rakendamise tingimused ja kord¹“ (edaspidi rahastamismudel) kehtestab kutseõppeasutuste rahastamise põhimõtted. Määruse rakendamine on suunatud „Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035“ püsitud eesmärkide ja haridussüsteemi tulemuslikkuse indikaatorite täitmisele.

Sihtotstarbeline toetus on koolile vajaduse korral määratav täiendav toetus riigi strateegilistest eesmärkidest tulenevate tegevuste elluviimiseks.

¹ [Kutseõppeasutusele antava tegevustoetuse põhimõtted, rakendamise tingimused ja kord-Riigi Teataja](#)

4. Rahastamismudeli arenduse ülevaade

2022. aasta detsembris esitas 2021. aastal kokku kutsutud laiapõhjaline² töörühm ettepanekud rahastamismudeli muutmiseks ja lisaraha saamiseks. Ettepanekud puudutasid muu hulgas vajadust täpsustada tasuta õppimise tingimusi ja tagada koolivõrgu jätkusuutlikkus läbi hariduskesksete moodustamise.³

Seoses õppimiskohustuse reformiga alustas Haridus- ja Teadusministeerium ka kutsehariduse reformimist. Kutsehariduse reform käivitati 2023. a sügisel ja selle peamine eesmärk oli muuta kutsekeskharidus võrdväärseks ja atraktiivseks alternatiiviks gümnaasiumis pakutavale üldkeskharidusele, mis võimaldab leida edukalt rakendust ka tööturul ja jätkata õpinguid kõrghariduses. Kutsehariduse reformi elluviimiseks oli vaja eesmärke toetavat rahastamismudelit.

4.1. Rahastamismudeli muutmine seoses kutsehariduse reformiga

2024. aastal moodustati kutseõppeasutuste rahastamismudeli⁴ muutmiseks töörühm eesmärgiga jätkata eelmise töörühma sisendi ning täiendavate analüüside pinnalt uue rahastamismudeli väljatöötamisega. Selleks analüüsiti täiendavalt kehtiva rahastamismudeli järgi eelarvestatud kulusid ja koolide poolt tehtud tegelikke kulusid. Selgitati välja, mil määral kattis kehtiv mudel koolide tegelikud kulud. Lähteolukorra kaardistamiseks viidi läbi intervjuud koolide finantstöötajatega ja koolijuhtidega ning neli kutseõppeasutust esitasid oma kulude detailse analüüsi õppekavarühmade lõikes. Lisaks kõrvutati Eesti üldkeskhariduse, kõrghariduse ja kutseõppe rahastamismudeleid. Samuti uuriti Soome kogemust ja rahvusvahelist praktikat (sh teadustöid kutsehariduse rahastamise kohta erinevates riikides).

Eeltoodust tulenevalt on töötatud välja uus kutseõppe rahastamismudel, mis vastab enam kujunenud koolivõrgu ja kutseõppe korraldamise vajadustele. Uue mudeli loomisel arvestati ka 2025. aasta kevadel valminud Riigikontrolli auditit „Haridusliku erivajadusega noorte kutseõpingute ja tööle siirdumise toetamine“.⁵ Audit tõi välja koolide erisused rahastamisel

² Töörühma kuulusid HTM, EKEÜ ja tööandjate esindajad

³ Hariduskeskus on õppeasutus, mis koondab ühe juhtimise või koostöömudeli alla erinevat liiki hariduse: üld- ja kutsekeskharidus, kutseharidus, mittetatsionaarne üldharidus.

⁴ [Kutseõppeasutuse tegevustoetuse põhimõtted ning nende rakendamise tingimused ja kord-Riigi Teataja](#)

⁵ <https://www.riigikontroll.ee/Suhtedavalikkusega/Pressiteated/tabid/168/ItemId/2483/amid/557/language/et/EE/Default.aspx>

ning keerulise olukorra toe vajadusega õppijatele pakutava õppe rahastamisel, mis on seotud toe vajadusega õppijate arvu järsu suurenemisega.

4.2. Probleemid, mida täna kehtiva rahastamismudeli koostamisega lahendati

Varasem rahastamismudel koosnes paljudest komponentidest, mis sõltusid kas kooli eelneva kolme aasta jooksul keskmiselt täidetud koolituskohtadest või Eesti Hariduse Infosüsteemi kantud õppurite andmetest, sh toe vajadusega õppijate arvust. See tingis olukorra, kus õppurite arvu kasvades ei piisanud enam olemasolevatest eelarvevahenditest, et kehtiva rahastamismudeli alusel koole rahastada.

Senine mudel ei arvestanud erinevate õppijate sihtrühmadega. Rahastamisel ei arvestatud mittestatsionaarse õppe erisusi (õpe toimub sessioonidena, mitte igapäevaselt). Igapäevane õppetöö kontaktõppe vormis koolimajas nõuab märgatavalt rohkem õpetajate ametikohti võrreldes õppevormidega, kus on iseseiva töö osakaal suurem ja kontakttundide arv väike. See tõi kaasa olukorra, kus mittestatsionaarse õppe pakkumine oli koolidele kasulikum kui statsionaarse õppe pakkumine ning fookuses ei olnud põhikooli lõpetajatele õppimisvõimalusteloomine.

Varasem mudel ei toonud selgelt välja õpetaja tööjõukulude arvestust ühe õpetaja ametikoha kohta. Seetõttu ei olnud võimalik arvestada lisaraha vajadust kutsehariduses üldharidusega sarnase õpetaja palga diferentseerimiskomponendi rakendamiseks. Muu personali, sh tugispetsialistide tööjõukulu ei olnud õpetajate palgafondist eristatav.

Erinevate erialade õpe on erineva kuluga. Kuigi koolijuhid on välja toonud, et on vaja valdkondlikke koefitsente, ei olnud nende alused piisavalt selged. Lisaks ei olnud mudelis arvestatud kutseõppeasutuses järjest enam pakutava mittestatsionaarse üldhariduse, aga ka hariduskeskustes toimuva statsionaarse üldhariduse rahastamisega.

Probleem oli ka riigikoolide haldamiskulude astmestik, mis arvestas kulusid järskude 4-astmeliste üleminekutega. See tõi kaasa olukorra, kus õpilaste arvu muutumisel mõne inimese võrra võis kooli rahastamine muutuda sadades tuhandetes eurodes. Samal ajal ei võtnud rahastamismudel arvesse kooli hoonete ja rajatiste tegelikke kulusid, mis ei ole seotud õppijate arvu dünaamikaga.

Mudeli uuendamisel tuli arvestada ka seda, et tulemusrahastamise komponentide olulisus on ajas muutunud ja mõne näitaja arvutamiseks ei ole andmekogudest kättesaadavaid võrreldavaid andmeid.

2024. aasta töörühm sõnastas järgmised muudatusettepanekud:

- 1) lihtsustada senist mudelit, vähendades kasutatavate koefitsientide arvu (11 koefitsienti õpetajate töötasude arvestamisel õppetöö erisuse kohta ja 12 erinevat koefitsienti õppevaldkondade eristamiseks õppevahendite ja -pinna arvestamiseks koolipõhises õppes);
- 2) siduda halduskomponent lahti õpilaste arvust;
- 3) luua rahastamise erisused õppimise viisile (koolis toimuv kontaktõpe vs sessioonõpe, kus on rohkem õppija iseseisvat tööd);
- 4) luua üldhariduse rahastamisele sarnasemad alused;
- 5) arvestada rahastamisel senisest paremini toevajadusega õppijatega.

Uus rahastamismudel pidi võimaldama ellu viia järgmised reformidest tulenevad tegevused:

- 1) Kutseõppe õppekavad seotakse järjepidevalt OSKA tööjõuvajaduse prognoosidega, et viia kutseõppe koolituspakkumine tasakaalu tööjõuvajadusega põhikutsealadel. Haridus- ja Teadusministeerium annab reformi elluviimise raames alates 2024. aastast kutsekoolidele igal aastal suunised, millises mahu tuleb õppekavadele vastuvõttu vähendada või suurendada, et koolituse pakkumine oleks tasakaalus tööturu ootustega;
- 2) Õppimiskohustuse pikenemisega seoses suureneb kutseõppeasutuste roll põhikoolijärgse õppe pakkumisel. See toob kaasa vajaduse korrastada kutsehariduse ressursikasutust. Välja on töötatud tasulise kutseõppe regulatsioon täiskasvanud õpilastele. Selle kohaselt ei saa enam tasuta kutseharidust näiteks need õpilased, kes koolituskohale kandideerides on eelnevalt juba kuskil vastu võetud tasuta õppesse või kes on vastuvõtmisele eelneva kümne aasta jooksul lõpetanud tasuta kõrghariduse või viie aasta jooksul lõpetanud tasuta sama või kõrgema taseme kutseõppe. Samuti muutus tasuliseks võõrkeeles läbiviidav tasemeõpe;
- 3) Kutsehariduse rahastamisel on eesmärgiks suunata kutsehariduse eelarvevahendeid senisest enam õppimiskohustuse eas noortele ning erialadele, mis on kooskõlas OSKA tööjõuvajaduse prognoosidega. Sarnaselt üldhariduskoolidega lisatakse kutseõppeasutuste eelarvesse diferentseerimisvahendid õpetajate tööjõukulude katteks tagamaks, et kutseõppeasutuste õpetajad oleksid palgatingimustes võrdselt koheldud üldhariduskoolide õpetajatega;

4) Et võimaldada igas maakonnas põhihariduse järgseid valikuterohkeid õpiteid ning ristkasutada nii koolide taristut kui ka pedagoogilist personali, oleme kujundamas üld- ja kutseharidust hõlmavaid hariduskeskusi. Piirkondades, kus on sisuliselt ja ressursside vaatest mõistlik liita eri liiki koolid üheks koostöiseks keskuseks, oleme alustanud koolidega arutelusid sidusate õpiteede pakkumiseks ühendatud koolis. Hariduskeskused saavad pakkuda tulevikus erinevaid põhikoolijärgseid õpiteid ühe haridusasutuse sees. 2026. aasta 1. septembrist töötab hariduskeskus Hiiumaal, kus liitusid ametikool ja gümnaasium. Pärnus liituvad hariduskeskuseks kutsehariduskeskus ja täiskasvanute gümnaasium. Ministeerium jätkab hariduskeskuste kujundamist üle riigi.

5. Kehtiva rahastamismudeli ülevaade

Määrusega „Kutseõppeasutusele antava tegevustoetuse põhimõtted, rakendamise tingimused ja kord“ kehtestatud rahastamismudel vastab järgmistele põhimõtetele:

- 1) Koolile eraldatava tegevustoetuse arvestus on üheselt arusaadav ning põhineb väljatöötatud ja kokku lepitud põhimõtetel;
- 2) Loodud on eeldused, et kõik riigile vajalikud kutseõpet korraldavad koolid suudavad täita neile seadusega pandud ülesandeid ja kohustusi (KutÕS § 3 ja § 47 lg 3), sh pakkuda kvaliteetset õpet koos vajalike tugiteenustega arvestades õppijate võimeid ja individuaalseid vajadusi (KutÕS § 3 lg 2 p 2 ja 4);
- 3) Loodud on eeldused Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 indikaatorite täitmiseks, sh tagatud piisavad võimalused kutsekeskhariduse omandamiseks ning õpingute katkestamise vähendamiseks;
- 4) Kutsehariduse ja õppimiskohustuse reformide eesmärkide saavutamine on toetatud;
- 5) Vahendid toe pakkumiseks seda vajavatele õpilastele on tagatud;
- 6) Kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate töö tasustamise alused on samad, mis üldhariduskoolide õpetajatel;
- 7) Rahastamine on piisavalt stabiilne ja võimaldab koolil keskenduda arengukavades püstitatud eesmärkide täitmisele;
- 8) Rahastamine tagab riigile vajalike õppevaldkondade jätkusuutlikkuse nii kvaliteedi kui kättesaadavuse osas (KutÕS § 3 lg 3).

Tegevustoetus koosneb jätkuvalt kolmest komponendist: baasrahastamine, tulemusrahastamine ja kutsehariduse kättesaadavuse tagamine.

Baasrahastamise kaudu rahastatakse kooli toimimise nõ baasteenuseid: õppekasvatustöö korraldamist, tugiteenuste osutamist ning kooli haldamist. Baasrahastamise komponendid on õpetajate tööjõukulu, muu personali tööjõukulu ning personaliga seotud muud kulud, õppevahendite kulu ning halduskulu.

Tulemusrahastamise kaudu rahastatakse riigile oluliste strateegiste eesmärkidega seotud tulemusnäitajate täitmist kutseõppe tasemeõpet korraldavates koolides.

Tulemusraha jaotatakse koolidele viie tulemusnäitaja alusel, arvestades järgnevat:

1. tasemeõppe kutsetunnistuse või mõne teise riiklikult tunnustatud analoogse tunnistusega lõpetanute osakaalu lõpetanutest;
2. töökohapõhises õppes osalevate õpilaste osakaalu kooli õpilaste koguarvust;
3. nominaalajaga lõpetanud õpilaste osakaalu kõigist kooli kutsehariduse õppekavadele vastuvõetud õpilastest;
4. põhikooli ja gümnaasiumi õpilaste, kellele pakutakse õpet KutÕS § 32 lõike 1 alusel, osakaalu kooli õpilaste koguarvust;
5. õppimise või töötamisega hõivatute osakaalu kooli lõpetanutest.

Kutseõppe kättesaadavuse tagamiseks eraldatakse eelarve vahendid koolilõuna, õpilaskodu, õppetoetuste, sõidusoodustuste ja teiste õigusaktidega reguleeritud kulude katteks (KutÕS § 3 lg 2 p 2, 4, 5 ja 6).

Rahastamismudeli rakendamiseks on ette nähtud **kaheaastane üleminekuperiood**, et anda koolidele aega oma tegevuse ümberkorraldamiseks. Selleks võib määruse § 10 kohaselt eraldada 2026. ja 2027. aastal täiendavaid vahendeid koolidele, kelle tegevustoetus väheneks võrreldes 2025. aastaga rohkem kui 5% ning kelle puhul võiks see seada ohtu neile pandud ülesannete täitmise. Täiendavate vahendite eraldamisel võetakse muu hulgas arvesse tegevustoetuse käskkirja või halduslepingu täitmist ning kooli eelarve täitmist, arvestades kõiki kooli tulusid, kulusid ja finantseerimistehinguid. Üleminekuperioodi eesmärk ei ole üksnes leevendada muudatuste mõju, vaid toetada neid kutseõppeasutusi, keda uus tegevustoetuse arvestamise metoodika mõjutab kõige enam.

Lisaks tegevustoetusele tehakse investeeringuid, remonte ja soetusi koolihoonetes vastavalt HTM iga-aastasele koolideülesele remondikavale ning tellitakse RKAS-ilt kinnisvara haldusteenust ja tehnohooldust.

5.1. Kutsehariduse eelarve komponendid ja nende eelarvestamise põhimõtted

Kehtiva määрусese kohaselt eraldatakse kutseõppeasutusele ja kutseõpet korraldavale rakenduskõrgkoolile tegevustoetust järgmiste komponentide lõikes:

5.1.1 Baasrahastus

- õpetajate tööjõukulu;
 - muude töötajate tööjõukulu ja töötajatega seotud muud kulud;
 - õppevahendite kulu;
 - halduskulu;
-
- **Õpetajate tööjõukulu** arvestamiseks korrutatakse arvestuslik õpetaja ametikohtade arv õpetaja töötasu alammäära (2026. aastal 1970 eurot), tööjõumaksude (33,8%) ja õpetaja töötasu diferentseerimiskomponendiga (22%). Õpetajate arvestuslike ametikohtade arvu leidmisel lähtutakse nominaalajal õppivate riigieelarvest rahastatavate õpilaste arvust koolis toetuse rakendamise aastale eelneva aasta 10. novembri seisuga, sh õpilaste arvust, kes õppimiseks ja arenguks vajavad tugimeetmete rakendamist. Sarnaselt üldharidusega kasutatakse õpilase/õpetaja suhtarvu, mis on erinev suurtes linnakoolides (näiteks Tallinna Tehnoloogiakolledž), väiksemates regionaalsetes koolides (näiteks Võrus või Raplas paiknevad kutsekoolid) ning muusikaõpet pakkuvates koolides. Väiksem õpetajate ametikohtade arv on sarnaselt mittestatsionaarse üldharidusega nende kutseõppe õpilaste kohta, kelle iseseisva töö osakaal on üle 30% õpingute mahust.
 - Õpperühma suuruse kujundamisel on kooli tasandil paindlikku otusustusruumi. Kui suures gümnaasiumis on arvestuslik õpilaste arv ühe õpetaja ametikoha kohta 15, siis kutsehariduses on see 16.9, kuid kutsehariduses rahastab riik lisaks tuge vajavate õpilaste õppekohti kõrgendatud määras. Üldhariduses üldtoe vajadust eraldi ei rahastata.
 - Ministeerium on ühtlustanud kõikide haridusliikide õpetajate palgapoliitika. Nii üld- kui kutseõppe õpetajatele kehtib üleriigiline õpetajate töötasu alammäär ja karjäärimudelitest tulenev kõrgem määr. Karjäärimudelit reguleerib Vabariigi Valitsuse 19.02.2026.a määrus nr 26 „Karjääriastmete nimetused ja palgakoeffitsiendid ning karjääriastmete omistamise tingimused“⁶.
 - **Muude töötajate tööjõukulu ja töötajatega seotud muud kulude** katmiseks arvestatakse vähemalt 20% õpetajate tööjõukuludest. Sellele lisatakse eelarve täiendavate tugiteenuste

⁶ [Karjääriastmete nimetused ja palgakoeffitsiendid ning karjääriastmete omistamise tingimused-Riigi Teataja](#)

osutamiseks. Selleks korrutatakse tugiteenuste osutamiseks vajalik täiendav arvestuslike ametikohtade arv õpetaja töötasu alammäära (2026. aastal 1970 eurot), tööjõumaksude (33,8%) ja õpetaja töötasu diferentseerimiskomponendiga (22%). Koolides, kus on palju mõõdukat või põhjalikku tuge vajavaid õpilasi, võib selline lisaraha olla suur. Näiteks Rakvere Ametikoolis on see 2026. aastal ligi 100 tuhat eurot, mis on pea viiendik kogu kooli baasrahastusest.

- **Õppevahendite kulu** eelarve sõltub õpilaste arvust ja nende iseseisva töö mahust. Kutsekeskhariduse õppekavadel õppijate eest on ette nähtud 350 eurot aastas ühe õpilase kohta. Õpilase kohta, kelle iseseisva töö osakaal on üle 30% õpingute mahust eraldatakse koolile 169 eurot aastas.
- **Halduskulu** eelarves sisaldub kulu kooli hoonete, välja arvatud õpilaskodu, haldamiseks. Halduskulu aluseks on eelmiste aastate tegelikud kulud ning kooli õppehoonete ruutmeetrite arv. Kulude põhjal saadud arvestuslikule halduskulule lisatakse vähemalt 10% täiendavate kulude katmiseks.

5.1.2 Tulemusrahastus

- kutsetunnistuse või mõne samaväärse riiklikult tunnustatud tunnistusega lõpetanute osakaalu lõpetanutest;
- töökohapõhises õppes osalevate õpilaste osakaalu kooli õpilaste koguarvust;
- arvestusliku nominaalajaga lõpetanud õpilaste osakaalu kõigist kooli kutsehariduse õppekavadele vastuvõetud õpilastest;
- nende põhikooli ja gümnaasiumi 7.–12. klassi õpilaste osakaalu kooli õpilaste koguarvust, kellele pakutakse õpet vähemalt 35 üldhariduse õppetunni ulatuses;
- õppimise või töötamisega hõivatute osakaalu kooli lõpetanutest.

5.1.3 Kättesaadavuse tagamise komponent

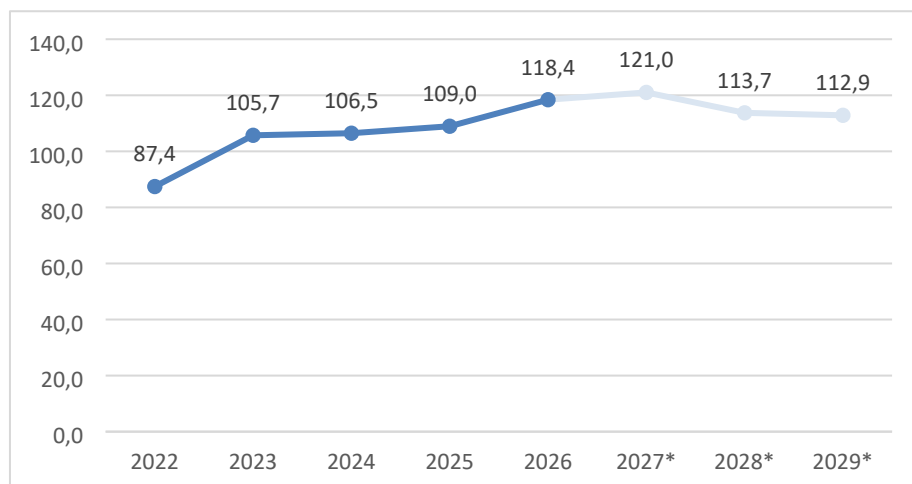
- koolilõuna;
- õppetoetused;
- õpilaste sõidukulude hüvitamine;
- õpilaskodu pidamisega seotud halduskulud;
- muude õigusaktidega ette nähtud kulud.

Koolilõuna, õppetoetuste ja sõidukulude eelarve sõltub riigi poolt rahastatud õpilaste arvust, õpilaskodu kulud eraldatakse samadel alustel baasrahas olevate halduskuludega.

5.2. Kutsehariduse eelarve maht

2023. a kevadel riigieelarve strateegia (RES) 2024-2027 koostamise käigus otsustati üleriigilise kärpekava alusel 2026. aastaks planeeritud kutseõppe summat vähendada 2,6 miljoni võrra. Kärpimisel võeti arvesse tasulise kutseõppe regulatsiooni mõju hinnangut. Alates 2025/26 õppeaastast õpinguid alustavatele õpilastele jõustusi kutseõppeasutuse seaduse muudatused, mis puudutasid kutseõppeasutuses tasuta ja tasulist õppimist. Seni oli kutseharidus on olnud avalikes haridusasutustes õppijatele, sealhulgas täiskasvanutele enamjaolt tasuta. Tasemeõpet rahastas valdavalt riik. Eesti hariduse infosüsteemi andmetel õppis 2023/2024. õppeaastal riigi rahastatavatel kutseõppe esma- ja jätkuõppe õppekavadel 26 311 õpilast. Seoses õpikohustuse reformiga ja kutsehariduse reformiga oli vaja suunata seni riigi poolt täiskasvanute korduva hariduse omandamisele kuluv ressurss õppimiskohustuse ulatuse suurenemisega pakutava õppe rahastamiseks. Sellega seoses muutus täiskasvanutele korduv kutseõpe tasuliseks. Sarnane põhimõte oli korduvõppijate suhtes varasemalt kehtestatud ka kõrgharidusõppes.

2026. ja 2027. aastal lisandus kutsehariduse eelarvesse vastavalt 5,8 ja 8,2 miljonit eurot ettevalmistava õppe läbiviimiseks, õpilaste arvu kasvust tingitud lisavajaduse katteks ning õpetajate palga diferentseerimise komponendiks. 2026. aastast on õpetajate palga alammäära tõusuks eelarvesse lisatud veel 6,5 miljonit. Nii 2025. kui ka 2026. aastal on kutsehariduse eelarvet suurendatud eestikeelsele haridusele ülemineku meetmetest eesti keele õpet vajavate õpilastele toe pakkumiseks 2,5 miljoni euro võrra. Sellest tulenevalt on kutsehariduse 2026. ja 2027. aasta eelarve suurem võrreldes 2025. aastaga.

Joonis 1. Kutsehariduse eelarve (miljonites eurodes)

6. Rahastamismudeli edasine arendusvajadus

Haridus- ja Teadusministeerium analüüsib kehtima hakanud määruse (rahastamismudeli) rakendamisel esile kerkinud kitsaskohti ja tehtud ettepanekuid, et vajadusel teha mudelis muudatusi. Sügisest 2026 on kavas kaasata Eesti Kutseõppe Edendamise Ühingu esindajad, et lahendused ühiselt välja töötada.

6.1. Tänapäevaseks esile kerkinud väljakutsed ja kaalumist vajavad mõtted ministeeriumi vaates

1) Kehtiv rahastamismudel eeldab koolide senise toimetamismudeli ajakohastamist. Kui riigi kohustus on koolituskohtade kavandamisel ja tegevustoetuse eraldamisel arvesse võtta tööjõu- ja oskuste prognoosisüsteemi OSKA valdkondlikes uuringuaruannetes esitatud järeldusi ja OSKA valdkondade ekspertkogu ettepanekuid, siis sellest tulenev õppekohtade suurendamine või vähendamine tuleb kavandada koolil. Riigi rahastatud tasemeõppe õppekavade kõrval on koolil võimalik avada tasuline õpe, pakkuda õpet mikro kvalifikatsiooniõppena või lühemaajalise tasulise koolitusena. Ministeerium koolipidajana teeb koolidega koostööd, et uusi õppevorme laialdasemalt kasutusele võtta.

Õppe pakkumine täienduskoolituse või mikro kvalifikatsiooniõppena võimaldab paindlikult reageerida tööturu vajadustele ning on õppijatele ajaliselt ja sisuliselt täpsemini sihitud. Koolil on õigus kujundada tasulise täienduseõppe ja kutseõppe pakkumus vastavalt nõudlusele. Tasulise õppe pakkumine on osa kooli toimetamismudelist. Ministeerium koolipidajana teeb koolidega koostööd uute toimetamismudelite väljatöötamisel ja rakendamisel. Eesmärk on kirjeldada toimetamismudeli raamistik, mis on koolide jaoks kohandatav.

2) Erialade õppe rahastamine on vaja lähtuvalt õppevahendite ja -vormide erinevast vajadusest diferentseerida. On selge, et auditoorselt teoreetilise õppe läbi viimise kulu ei ole sarnane tehnoloogia- ja materjalimahuka õppe kuluga. Koolidega on diferentseerimise vajadust varasemalt arutatud, kuid erialade koefitsientide kehtestamiseni ei ole jõutud. Siin on võimalik kaaluda erisuse sisse toomist õppevahendite eelarvestamisel. Ministeerium jätkab tööd selleks, et kujundada rahastamises õiglased erisused.

3) Õpilaste/õpetajate suhtarvu viimine paremasse vastavusse tegeliku olukorraga, arvestades et kutsehariduses peaks see olema madalam kui üldhariduses. Siin on oluline arvesse võtta kutseõppe vajadus masinate ja seadmete juures väiksemas rühmas õpet läbi viia. Kui siin

lähutada üldhariduse rahastamisega ühtlustamise põhimõttest, siis tuleb kaaluda üldise toe vajadusega õpilaste õppe korraldamisel piisava arvu õpetaja ametikohtade ja tugispetsialistide tagamise arvestust senise õpilase arvu põhise lisarahastamise asemel.

4) Vajalik on keskhariduse tasemel tugiteenuste aluste ning toe rahastamise põhimõtete ühtlustamine. Määruse „Kutseõppeasutuses õpilase arengu ja õppimise toetamise tingimused ja kord“ kohaselt tuvastab õpilase toevajaduse kooli tugirühm. Kooli tugirühm peab hindama õppija toevajadust ning otsustama, milliseid tugimeetmeid on õpilase toetamiseks vaja rakendada, kaasates seejuures õpilase ning piiratud teovõimega õpilase puhul ka tema seadusliku esindaja. Vastavalt kehtivale regulatsioonile saab kool lähtudes õpilase individuaalsetest vajadustest rakendada erinevaid tugimeetmeid, sealhulgas kohandada õpet ja õppe korraldust individuaalse õppekavaga või rakendada muid õppimist toetavaid meetmeid. Ministeerium analüüsib toe vajaduse tagamist ühtse keskhariduse vaates ning soovib kokku leppida ühtsetes põhimõtetes toe tagamise eelarvestamisel nii gümnaasiumides kui kutseõppeasutustes.

5) Hariduskeskuste moodustamine eeldab selleks sobiliku rahastamismudeli väljatöötamist. Täna kehtivad hariduskeskuse suhtes nii kutseõppeasutuse kui üldhariduskooli rahastamismudelid paralleelselt. See toob praktikas kaasa ebamõistliku halduskoormuse kooli juhtimisel, kuna rahastamise reeglid on kohati erinevad. Ministeerium on õpetajate töötasu arvestamise alused juba ühtlustanud, kuid vajalik on ühtse rahastamismudeli terviklik arendus.

6) Koolivõrgu jätkusuutlikuks arendamiseks ja õppe kättesaadavuse tagamiseks ühtsetel alustel, sh õpilaskodude/majutuse rahastamine, soovib ministeerium koolidega välja töötada õpilaskodu teenuse hinnastamise põhimõtted ning minna rahastamismudelisse üle nendele uutele alustele.

7) Jätkame 2024. aastal alustatud valdkondliku vastutuse raamistiku väljarendamist, millega määratletakse koolide rollid ja ülesanded õppe arendamise ja kutseõpetajate valdkondliku koostöö eestvedamisel ning mis loob aluse ka investeeringute sihipäraseks kavandamiseks. Raamistiku väljatöötamisega on kavas alustada 2026. aasta sügisel koostöös Eesti Kutseõppe Edendamise Ühinguga.

6.2. Lisaraha vajadus riigieelarvest 2027-2030

Nõustume, et kui kutseharidusele seatakse täiendavaid poliitilisi eesmärgi ja ülesandeid, tuleb

hinnata ka nende täitmiseks vajalike ressursside piisavust. Kutsehariduse rahastamise kogumahu võimalik suurendamine on laiem riigieelarveline otsus, mis sõltub valitsuse prioriteetidest ja eelarvevõimalustest.

Lisaraha vajadus tuleneb järgmistest põhjustest:

- Õppimiskohustuse ja kutsehariduse reformi ellu viimisel (sh uute 4-aastaste õppekavade rakendamine) tõuseb kutseõppeasustes õppivate õpilaste arv;
- Õpetajad peavad olema tasustatud võrdsetel alustel nii üld – kui kutsehariduses, et oleks võimalik rakendada õpetajate karjäärimudelit ja korraldada sujuvalt tööd hariduskeskustes. Õpilase/õpetaja suhtarv peab kutsehariduses võimaldama sarnaselt üldharidusega korraldada õpet väikerühmas nii toevajaduse kui erialaõppe spetsiifikast lähtuvalt;
- Seoses õppimiskohustuse ja kutsehariduse reformiga on vaja tagada kutseõppeasutustes muule personalile ja hoonete/õppebaaside/õpilaskodude haldamisele kuluv eelarve;
- Kvaliteetse tänapäevase õppe pakkumiseks tuleb koolide rahastamisel arvestada õppevahendite ja teenuste kallinemisega;
- Koole tuleb toimiva tulemusrahastuse kaudu suunata tõhusalt täitama riiklikke prioriteete. Hinnanguliselt peaks sellise rahastuse määr moodustama vähemalt 10% eelarvest.